

Inhoud

Introductie

Het beste van Peru	6
Oud en nieuw	19
Een land van uitersten	21

Geschiedenis & Karakteristieken

Belangrijke data	26
Verdwenen rijken:	
Peru vóór de Inca's	31
De Inca's	39
De Spaanse verovering	47
🔍 Speuren naar het verleden ...	57
Van kolonie naar republiek	59
🔍 <i>Las tapadas</i>	67
Democratie, crises en opstanden ...	69
Een veranderende samenleving	79
Het alledaagse leven in de Andes ...	87
Stammen in het Amazonegebied ...	91
Kunstnijverheid in Peru	97
🔍 Pottenbakkerskunst	101
Muziek en dans	103
🔍 Feesten en festivals	108
De Peruaanse keuken	111
Op avontuur in de Andes	117
🔍 Raften in de Andes	125
Fauna van de <i>sierra</i>	127

Reizen door Peru

Inleiding	139
🔴 Lima	145
🔍 Oase van hoop	156
🔵 Het noordelijke kustgebied	161
🔍 Sjamanen, toverdokters en welbevinden	168
🟡 Begraven schatten	172
🟠 De noordelijke <i>sierra</i>	175
🔍 Huallaga, de cocavallei	178
🟡 De Callejón de Huaylas	185
🔍 De Cordillera Huayhuash ...	192
🟢 De centrale <i>sierra</i>	197
🟠 Het noordelijke Amazonegebied	207
🔍 Reizen over de rivier	214
🟡 Van Manú naar Maldonado	219
🔍 Lodges in het oerwoud	220
🟡 Vogels van het Amazonewoud ..	224
🟢 De zuidkust	227
🟡 Arequipa	243
🟡 Koloniale kunst en architectuur	252
🟢 Cuzco	255
🟠 De Heilige Vallei	269
🟡 Machu Picchu	277
🟢 Het Titicacameer	289
🟡 Isla Taquile	298

Reisinformatie

Vervoer	302
Praktische informatie	306
Taal	318
Lezenswaard	324

Voor een volledige inhoudsopgave van de Reisinformatie zie pagina 301.

Fotoverantwoording	326
Colofon	327
Index	328

Kaarten

Peru	140
Lima	142
Het noordelijke kustgebied	162
Trujillo	164
De noordelijke <i>sierra</i>	176
De Callejón de Huaylas	186
Ayacucho	199
De centrale <i>sierra</i>	200
Het noordelijke Amazonegebied	208
Van Manú naar Maldonado	222
De zuidkust	230
Arequipa	245
De omgeving van Arequipa	247
Cuzco	256
De Heilige Vallei	270
Machu Picchu	282
Het Titicacameer	290

Voorflap Peru

Achterflap Lima

HET BESTE VAN PERU: TOPBEZIENSWAARDIGHEDEN

△ **Cañón del Colca.** Deze canyon is twee keer zo diep als de Grand Canyon in de VS en een van de wereldnatuurwonderen. De Cruz del Cóndor is een fantastische plek om de condors te observeren die hoog boven de kloof zweven. *Zie blz. 249.*

▽ **Machu Picchu** lag eeuwenlang verscholen onder junglevegetatie. De Incanederzetting in de Andes is een architectonisch hoogstandje. *Zie blz. 277.*

△ **Noordkust.** Hier liggen de mooiste stranden van Peru, zoals Máncora, Punta Sal, Playa La Pena en Huanchaco, dat bekendstaat om zijn vissersbootjes van *totora*-riet. *Zie blz. 161.*

▽ **Cuzco.** Deze zeer hoog gelegen stad, die door de Inca's 'de navel van de wereld' werd genoemd, herbergt enkele van de indrukwekkendste koloniale gebouwen van het land. Ze rusten op fundamenteën die nog door de Inca's zijn gelegd. *Zie blz. 255.*

△ **Monasterio de Santa Catalina.** Dit klooster, dat tot 1970 geen buitenstaanders binnen zijn poorten duldde, is een oase van rust te midden van de drukte en bedrijvigheid van Arequipa. *Zie blz. 246.*

▽ **Nazcalijnen.** De enorme tekeningen van dieren en geometrische figuren, 2000 jaar geleden in de woestijnbodem geschraapt, behoren tot de grootste archeologische raadsels ter wereld. *Zie blz. 236.*

△ **Islas de los Uros.** De wonderlijke drijvende eilanden op het Titicacameer dateren van voor de Inca's. Ze zijn gemaakt van *totor*-riet, dat langzaam wegrot en daarom steeds opgehoogd wordt. *Zie blz. 293.*

△ **Cordillera Blanca.** Deze bergketen is een van de mooiste gebieden in Zuid-Amerika voor het maken van trektochten. *Zie blz. 185.*

△ **Plaza Mayor, Lima.** Dit plein in Lima vormt het hart van de 'Stad der Koningen', die in 1535 door Francisco Pizarro werd gesticht. Aan het plein staan de kathedraal, het aartsbisschoppelijk paleis en het regeringspaleis. *Zie blz. 149.*

▷ **Kameelachtigen.**

In Peru komen vier soorten kameelachtigen voor: lama's, alpaca's, guanaco's en vicuña's. *Zie blz. 127.*

HET BESTE VAN PERU: ANDERE HOOGTEPUNTEN

Een hangbrug door de kroonlaag van het oerwoud.

HET MOOISTE NATUURSCHOON

Het regenwoud. Het regenwoud van Peru is met zijn oppervlak van circa 50 miljoen ha een van de soortenrijkste gebieden op aarde en een bron van traditionele medicijnen. *Zie blz. 207.*

De Andes. De hoogste bergketen ter wereld na de Himalaya telt veel toppen met eeuwige sneeuw. *Zie blz. 117.*

De vulkanen bij Arequipa, met kraters vol kokende modder, zijn dikwijls hoger dan 6000 m. *Zie blz. 243.*

Noordelijke stranden. De stranden bij

Meisje uit het hoogland.

Punta Sal en Máncora en in de omgeving van Tumbes bieden fonkelend, helder water, wit zand en palmbomen. *Zie blz. 170.*

Het Titicacameer is het hoogstgelegen bevaarbare meer op aarde. *Zie blz. 289.*

De kustwoestijn. De hoogste duinen op aarde en een barre kust: voor fans van avontuurlijke sporten en van zee- en landdieren. *Zie blz. 227.*

De Cañón del Cotahuasi. Een van de diepste op aarde, nog afgelegener dan de Cañón del Colca. *Zie blz. 250.*

Warme bronnen. De Baños del Inca in Cajamarca en de warme bronnen in Chivay. *Zie blz. 180 en 249.*

DE AVONTUURLIJKSTE BUITENSporten

Trekking. De routes door de Cordillera Blanca en de Cordillera Huayhuash behoren tot de mooiste op het continent.

De Inca Trail. Hét voetpad naar Machu Picchu: zwaar, maar schitterend. **Klimmen.** In Peru liggen enkele van de hoogste bergen ter wereld, zoals de Huascarán (6768 m).

Wildwatervaren. Raften over stroomversnellingen en schitterende, wat rustiger stukken op de Río Urubamba en de Río Apurímac bij Cuzco.

Mountainbiken. Klassieke mountainbiketochten voeren door de Cordillera Negra, de bergen bij Cuzco en de Colca- en Cotahuasikloof in de omgeving van Arequipa.

Kajakken. Een tocht op het heldere Titicacameer

naar een van de unieke eilanden is een ervaring die u niet mag missen.

Surfen. De *surf breaks* voor de Pacifische kust van Peru behoren tot de beste ter wereld. *Zie Op avontuur in de Andes (blz. 117) voor meer informatie over avontuurlijke sporten in Peru.*

Paleiswacht.

DE MOOISTE NATIONALE PARKEN

Geelvleugelara's in het Parque Nacional del Manú.

Parque Nacional del Manú. Met 1.716.295 ha is dit het grootste nationale park van Peru en een van de grootste ter wereld. Het regenwoud herbergt meer dan 1000 soorten vogels en 200 soorten zoogdieren en is het woongebied van zeven inheemse stammen. *Zie blz. 219.*

Parque Nacional Huascarán. Dit 340.000 ha

grote park omvat een van de mooiste hooglandregio's en archeologische vindplaatsen van Peru. *Zie blz. 190.*

Reserva Nacional Pacaya-Samiria. Een gebied van 2 miljoen ha met meren, rivieren en periodiek onderlopend regenwoud, het domein van de zeldzame laman-tijn, rivierdolfijnen en anaconda's. *Zie blz. 215.*

Parque Nacional Cordillera Azul. Dit park beschermt het noordelijke nevelwoud tussen de Andes en het laaglandregenwoud en is het woongebied van inheemse stammen. Er worden voortdurend nieuwe vogelsoorten ontdekt. *Zie blz. 179.*

DE MOOISTE FEESTEN

Virgen de la Candelaria. Begin februari betuigen duizenden traditioneel geklede mensen in Puno met dans, muziek, optochten en vuurwerk eer aan de beschermvrouwe van de stad. *Zie blz. 291.*

Inti Raymi. Het Feest van de Zon, dat elk jaar op 24 juni in Cuzco wordt gehouden, is wellicht het grootste en kleurigste festival van het land. Het viert de terugkeer van de zon na de kortste dag van de Peruaanse winter. *Zie blz. 264.*

Carnaval wordt rond half februari overal in Peru

gevierd, maar het uitbundigst in Cajamarca. *Zie blz. 177.*

Semana Santa. De Goede Week (maart of april) wordt gevierd met plechtige processies door de straten. Die in Ayacucho behoren tot de mooiste. *Zie blz. 198.*

Onafhankelijkheidsdag wordt op 28 en 29 juli in het hele land uitbundig gevierd. *Zie blz. 108.*

El Señor de los Milagros. Op 18, 19 en 28 oktober worden in Lima enorme processies gehouden ter ere van deze zeer vereerde heilige. *Zie blz. 153.*

Feest van de Virgen de la Candelaria in Puno.

DE LEUKSTE GEZINSATTRACTIES

Trein naar Machu Picchu. De trein vanuit Cuzco biedt een spectaculair alternatief om naar de ruïnes te reizen als uw kinderen te klein zijn om de Inca Trail te lopen. *Zie blz. 281.*

Islas Ballestas. Neem een boot naar de Islas Ballestas, de Galápagos-eilanden van Peru, om pinguïns, zeeleeuwen, zeehonden en pelikanen te zien. *Zie blz. 231.*

Parque de las Leyendas. De dierentuin van Lima in Pueblo Libre

biedt een leuke kennismaking met de fauna van de drie ecologische hoofdzones in Peru: de kust, de bergen en het oerwoud. Er is ook een speeltuin. *Zie blz. 155.*

Circuito Mágico del Agua. Het 'magische watercircuit' in het Parque de la Reserva in Lima zorgt 's avonds met zijn dertien fonteinen (de grootste spuit tot 80 m hoog) voor een fantastisch water-, muziek- en lichtfeest. *Zie blz. 154.*

Marinera-danseres.

HET LEKKERSTE ETEN EN DRINKEN

Pisco. De nationale borrel van Peru wordt van druiven gestookt. *Pisco sour* is een cocktail van *pisco*, eiwitten, limoen-sap, suikersiroop en wat druppels kruidenbitter.

Ceviche. Rauwe vis en zeevruchten, gemarineerd in limoen-sap, ui, knoflook en kruiden.

Anticuchos de corazón. Spiesjes van gemarineerd runderhart.

Humitas en tamales. In maïskolf- of bananenblad gestoomde rolletjes van maïsdeeg, met een hartige of zoete vulling.

Pachamanca. Andes-specialiteit met gekruid vlees, aardappelen en maïs, op hete stenen in een kuil gekookt.

Pollo a la brasa. Geroosterde kip is een van de

favoriete gerechten van de Peruanen. Heerlijk.

Aardappelen. Peru kent circa 400 soorten aardappelen of *papas*. Ze vormen een belangrijk ingrediënt in talloze gerechten, waaronder het heerlijke *papa a la huancaína*, een romig gerecht met eieren.

Ají. Een hete, pikante saus van chilipepers en knoflook die vooral in het hoogland bij geen enkele maaltijd ontbreekt.

Chicha morada. Dit zoete, donkerpaarse, non-alcoholische drankje wordt van maïs gemaakt en is heerlijk verfrissend.

Cuy. Niet iedereen houdt ervan, maar geroosterde of gebakken cavia is een Peruaanse specialiteit. Zie ook blz. 111.

Peruaanse pisco.

Traditionele Peruaanse mutsen van lamawol.

DE BESTE CULTURELE ERVARINGEN

Isla Amantani. Op dit eiland in het Titicacameer kunt u bij de mensen thuis logeren en eten. Zie blz. 294.

Ayacucho tijdens de Goede Week. Peruaanse feesten zijn hoe dan ook een belevenis, maar de Semana Santa in deze stad mag u niet missen. Zie blz. 198.

Kunstnijverheid kopen. Kijk rond op een van de vele kunstnijverheidsmarkten, zoals in Pisac bij Cuzco. Zie blz. 272.

Een markt bezoeken. In alle grotere plaatsen vindt u op de markt een indrukwekkend scala aan Peruaanse producten, waaronder bijzondere vruchten en groenten. Zie blz. 292.

Sessie met een sjamaan. Leer uw toekomst kennen of drink ayahuasca in Chiclayo of het Amazonegebied. Zie blz. 168.

Trekken met lama's. Dorpelingen in de Callejón de Huaylas bieden trektochten aan met lama's als lastdieren. Zie blz. 194.

Mochebeeld.

DE MOOIESTE HISTORISCHE LOCATIES

Chavín de Huantar.

Prachtig steensnijwerk vormt het hoogtepunt van een pre-Incavind-plaats in de Cordillera Blanca. *Zie blz. 191.*

Ruïnes van Kuélap. Deze weinig bezochte citadel in Noord-Peru kan wedijveren met Machu Picchu. *Zie blz. 181.*

Chan Chan. De ruïnes van de Chimúcultuur getuigen van de grootste precolumbiaanse adobe-stad in de Nieuwe Wereld. *Zie blz. 166.*

Caral. Een ronde hof en piramides in de woestijn zijn de restanten van een oude stad. *Zie blz. 161.*

Cajamarca. Dit mooie koloniale stadje is een verademing na de drukte van Cuzco. *Zie blz. 175.*

Huaca Pucllana. Dit gerestaureerde pre-Incabouwwerk in de wijk Miraflores in Lima dateert van 400 en was het bestuurlijke centrum van de Limacultuur. *Zie blz. 158.*

Huacas del Sol y de la Luna. De muren van deze oude, door verschillende generaties van de Moche gebouwde tempels in de buurt van Trujillo waren ooit versierd met felgekleurde reliëfs. *Zie blz. 166.*

Toeristen bij de Huaca Pucllana in Lima.

Op het Isla Amantaní in het Titicacameer.

DE MOOIESTE MUSEA

Museo Santuarios

Andinos. In Arequipa worden de offerrituelen van de Inca's belicht, inclusief het gemummificeerde lichaam van een slachtoffer. *Zie blz. 248.*

Coricancha. De Iglesia de Santo Domingo in Cuzco was ooit de Coricancha, de Tempel van de Zon, het heiligste gebouw van de Inca's. *Zie blz. 261.*

Monasterio de San Francisco. Mooi klooster

in mudejarstijl in Lima met religieuze kunst en met knekels gevulde catacomben. *Zie blz. 151.*

Museo de Arte Precolombino. Prachtig precolumbiaans textiel, aardewerk en goud in Cuzco. *Zie blz. 265.*

Museo Tumbas Reales de Sipán. Topmuseum in Lambayeque met gouden en zilveren objecten uit het graf van de Heer van Sipán. *Zie blz. 169.*

TIPS VOOR REIZIGERS

Koester uw vakantiegevoel

Verwacht niet dat alles volgens plan verloopt, want in Peru gaan de dingen nu eenmaal vaak anders dan voorzien. Wees flexibel en word niet boos als u uw plannen moet aanpassen.

Zorg voor kleingeld

Zorg dat u altijd toiletpapier, gebotteld water en kleingeld bij de hand hebt. Buiten de belangrijke toeristenlocaties

kunt u kleine bedragen vrijwel nooit met grote coupures betalen.

Maak vrienden

Misschien is u op het hart gedrukt dat u als toerist voorzichtig moet zijn in Peru, maar sluit uw ogen niet voor de generositeit en hartelijkheid van de Peruanen. Ze zijn een zeer gastvrij volk en vinden het altijd leuk een praatje te maken met bezoekers.

Neem niet te veel mee

Ga met een halfllege koffer op reis: u kunt hier praktisch alles kopen wat u eventueel nodig zou hebben. Zo is kleding goedkoop, maar wel stijlvol.

¿Habla español?

Leer ook als u geen talenknobbel hebt een paar zinnestjes Spaans. Uw inspanningen worden gewaardeerd, wat de reis er alleen maar leuker op maakt.

DE INCA'S

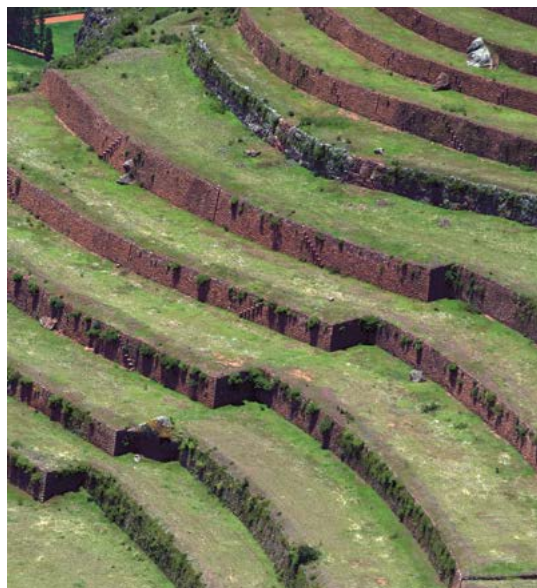
Het Peruaanse rijk van de Kinderen van de Zon schitterde kort, maar hevig. Het verbreidde zich in een razend tempo vanuit het centrale hoogland over het continent en bracht orde, materiële welvaart en een hoogstaande cultuur.

De geschiedenis van het pre-Spaanse Peru is doorspekt met de wonderen van beschavingen die erin slaagden talloze onderdanen te voeden door de woestijnen te bevoeien, die fijne stoffen weefden die men nog altijd niet kan namaken en die steden van adobe bouwden die al millennia-lang aardbevingen doorstaan. Sommige culturen lieten sporen na waardoor wetenschappers hun maatschappij konden reconstrueren, andere zullen waarschijnlijk altijd naam- en roemloos blijven. Geen groep is echter zo bekend als de Inca's, die grote delen van het continent beheersten toen de conquistadores er arriveerden.

Het magnifieke rijk van de Inca's, de Kinderen van de Zon, begon als een kleine cultuur in het centrale hoogland. Net als de Chimú, de Chancay, de Ica en andere groepen kenden ze grote bevolkingscentra met lokale autonomie en een eigen weef- en pottenbakkerskunst. Aan het begin van de 15e eeuw ving onder Pachacutec echter een expansie aan die tot de grootste en snelste in de

De keizerlijke mummie, die in de panaca verbleef, werd met evenveel egrams behandeld als de keizer tijdens zijn leven te beurt was gevallen. Hij kreeg dagelijks eten en drinken aangeboden en werd bij bepaalde feesten door Cuzco gedragen.

geschreven geschiedenis behoort. Binnen iets meer dan vijftig jaar reikte de Inca-invloed in het noorden tot aan het huidige Colombia en in het zuiden tot het huidige Chili en Argentinië. Groepen die zich verzetten, werden onderdrukt en naar elders verbannen. Andere kozen voor vreedzame onderhandelingen, sloten zich aan bij het

De Incaterrassen worden nog altijd gebruikt.

rijk en behielden hun regionale zeggenschap op voorwaarde dat ze Inti, de zon, als hun oppergod aanbaden en de Incaheersers eer bewezen.

Van elke regionale cultuur die ze ten val brachten bestudeerden de Inca's de weefkunst, architectuur, goudsmeedkunst, keramiek, irrigatiewerken en geneeskunst. Op deze manier maakten ze zich in sneltempo talloze vaardigheden eigen die verder ontwikkeld waren dan die van henzelf. Tegen de komst van de Spanjaarden was de Incahoofdstad Cuzco een stedelijk juweel, brachten bevoeide woestijnen en terrassen op de berghellingen rijke oogsten op, hadden pakhuizen met voedselvoorraden een einde gemaakt aan de honger en was de macht van het Incaleger legendarisch geworden.

STAMMEN IN HET AMAZONEGEBIED

Het bestaan van de indianen in het Amazonegebied is in de loop der eeuwen op allerlei manieren onder druk gezet: door gelukszoekers, missionarissen, oliemaatschappijen, de mondialisering. Verrassend genoeg zijn er nog steeds stammen die nauwelijks contact hebben met de buitenwereld.

De inheemse volken van de Amazone hebben een lange geschiedenis in Peru. Volgens de Inca's zouden horden indianen uit het Amazonewoud, de Anti, over de Andes zijn getrokken en de Incahoofdstad Cuzco hebben geplunderd. Waarschijnlijk is de vesting Pisac een buitenpost geweest die Cuzco tegen aanvallen van de junglestammen uit het oosten moest beschermen.

Wanneer ze geen oorlog voerden, dreven ze handel met elkaar. De Inca's ruilden stoffen, nijverheidsproducten en bronzen bijlen tegen goud, veren, tropische vruchten, hout, dierenhuiden en geneeskrachtige planten van de Anti.

De Inca's noemden het oosten van hun 4500 km lange rijk 'Antisuyo' en duiden de stammen uit het oerwoud collectief aan als 'Anti' (oosterlingen). Hiervan is wellicht 'Andes' afgeleid.

De verlokkingen van het goud

Na de val van het Incarijk stortten de Spanjaarden zich op de exploitatie van de rijkdommen in de Andes en het kustgebied; de Amazone lieten ze met rust. De weinige expeditie naar het oerwoud verliepen meestal rampzalig. Een enkele keer stichtten ze steden, zoals in het gebied van de Noord-Peruaanse Shuar, die ze *jívaros* (koppen-snellers) noemden. Zo hoopten ze de indianen nog meer goud afhandig te kunnen maken.

In 1599 kwamen de Shuar in opstand, plunderden de steden en slachtten duizenden inwoners af. Ze namen de Spaanse gouverneur gevangen, die toevallig in het gebied was om belastingen te innen. 'Ze kleedden hem helemaal uit en bonden zijn handen en voeten vast. Terwijl sommigen

Een Jivarovader met zijn zoon.

zich vermaakten met het uitdelen van duizenden kastijdingen en beschimpingen, maakten anderen een groot vuur op de binnenplaats, waar ze het goud in de smeltkroes smolten. Toen het klaar was, sperden ze zijn mond met een bot open en zeiden dat ze wel eens wilden weten wanneer hij genoeg goud had. Ze goten het beetje bij beetje naar binnen en duwden het verder met een ander bot. Toen zijn ingewanden knapten door de marteling, steeg er een gejuich en gelach op', aldus een koloniale kroniekschrijver.

Zulke overwinningen waren niet vaak weggelegd voor de stammen. Hun grootste tegenstanders waren niet de Spaanse soldaten, maar de Europese ziekten: hun immuunsysteem bleek niet bestand tegen de vreemde ziektekiemen.

POTTENBAKKERSKUNST

Vanaf 1500 v.Chr. hebben Peruaanse beschavingen prachtig aardewerk in een veelheid van stijlen vervaardigd.

Het eerste belangrijke centrum van Peruaanse pottenbakkerskunst ontstond tussen 800 en 300 v.Chr. bij de Chavín in de centrale Andes. De Chavín gaven hun vazen en kruiken vaak de vorm van de jaguar-god en andere mythische dieren. Ze waren meesters in het gebruik van subtiele kleuren en brachten geometrische patronen in rode en bruine tinten aan. Ze maakten ook als eersten het karakteristieke stijgbeugelaardewerk, waarbij het stijgbeugelvormige 'handvat' van een kruik in een tuit uitmondt.

In ongeveer dezelfde tijd bloeide aan de zuidkust de Paracas-cultuur op. Hier overheersten geometrische motieven met veel levendiger kleuren: blauw, geelgroen, wit. Patronen werden in de klei gekerfd. Ander aardewerk is versierd met vruchten, groenten en andere nutsplanten, wat doet vermoeden dat ze als symbolisch voedsel voor de doden dienden.

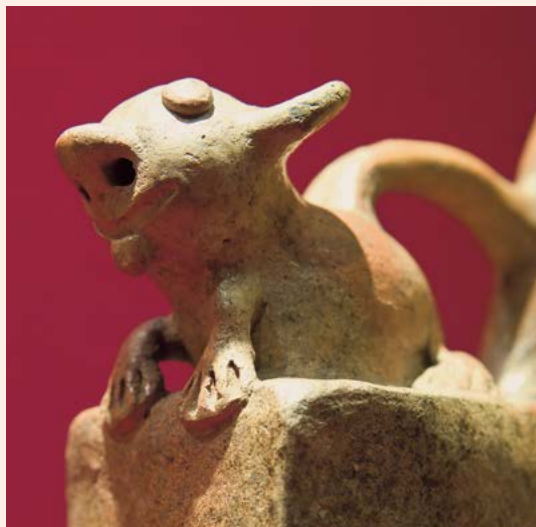
Het prachtigste Peruaanse aardewerk werd echter vervaardigd door de Moche, die van 100 tot 600 aan de noordkust woonden. Het is buitengewoon realistisch, met name de kruiken die bekendstaan als 'portretvazen' en die individuele trekken, emoties en zelfs symptomen van ziekten vertonen. Ook mythologische taferelen kwamen aan bod.

Het populairste Mocheaardewerk ging nog een stapje verder, want de *huacos eróticos* (erotisch aardewerk) verbeeldde de geslachtsdaad in alle mogelijke variaties. Het Museo Larco in Lima bezit een uitstekende collectie [zie blz. 157]. Dit aardewerk is zo realistisch dat het door antropologen is gebruikt voor studies naar het seksuele gedrag van de oude Peruanen. Overigens wordt gedacht dat deze stukken eerder ceremonieel dan pornografisch bedoeld waren. De Moche gebruikten ook als eersten in Peru mallen voor de massaproductie van aardewerk, bijvoorbeeld voor stijgbeugelkruiken, fluitvazen, bekers en andere objecten.

Het aardewerk van de Nazca in het zuiden was weer heel anders. Zij waren meesterpottenbakkers die gebruikmaakten van felle kleuren en gestileerde

geometrische patronen. Verder landinwaarts verhinderden de barre omstandigheden in de bergen doorgaans eenzelfde hoge graad van perfectie. De Huari bij het Titicacameer maakten desondanks aardewerk met opmerkelijk realistische portretten en prachtig ceremonieel vaatwerk.

De Chimú (1000-1470) maakten zwart aardewerk door de hoeveelheid zuurstof tijdens het bakken te verminderen. Door de producten te polijsten kregen ze een mooie zilveren glans. Geheel abstract en op-

Detail van een versierde Mochekruik.

vallend modern is het zwart-witte aardewerk dat nu in het Noord-Peruaanse Piura wordt gemaakt en op veel kunstnijverheidsmarkten in Lima te koop is.

Het Inca-aardewerk was veel minder bewerkt. Het had meestal herhaalde geometrische patronen en weinig naturalistische motieven. Zoals bij veel zaken in hun rijk stond het nut voorop. Het kenmerkendst waren dan ook de grote waterkruiken (*aryballos*) die op de rug gedragen konden worden. Met de komst van de Spanjaarden werd veel van het oude aardewerk vernietigd, vooral als het met afgoederij in verband werd gebracht, en gingen oude tradities en culturen verloren. Maar gelukkig zijn onder het koloniale aardewerk ook prachtige stukken te vinden, die zo hun eigen charme hebben.

DE PERUAANSE KEUKEN

De Peruaanse keuken biedt een gevarieerd palet van smaken, van de op vis gerichte keuken van de kust tot de stevige, pittige gerechten van het hoogland en de bijzondere ingrediënten van het oerwoud.

De grote verscheidenheid aan geografische regio's, klimaten en bevolkingsgroepen in Peru heeft een keuken opgeleverd die tot de uitgebreidste en interessantste van Zuid-Amerika behoort. Dit voedsel verschijnt niet alleen op de eettafel, het is ook vereeuwigd op het precolumbiaanse aardewerk, met zijn soms verrassend realistisch weergegeven groenten en fruit, in het eeuwenoude weefwerk dat in veel graven is aangetroffen, en op muurschilderingen.

Vis geldt in Peru van oudsher als versterkend. Feestvierders die moesten bijkomen van de driedaagse bruiloften die ooit gebruikelijk waren aan de kust, kregen dan ook aguadito, een dikke vissoep met rijst, voorgezet.

Vis en zeevruchten

Het lekkerste eten in Lima en andere kuststeden steunt op de overvloed aan vis en schelp- en schaaldieren in de planktonrijke kustwateren van Peru, daar waar de Humboldtstroom op andere stromen botst. Zowel vissers als koks doen hier hun voordeel mee. Een typisch Peruaans gerecht is *ceviche*, een schotel met rauwe witte vis in een pittige marinade van limoen- of Citroensap, uien en pepers. Elk restaurant heeft zijn eigen recept voor de marinade. Met versgevangen vis is *ceviche* een genot, maar de goedkopere varianten die op straat worden verkocht, kunt u beter mijden. *Ceviche* wordt traditioneel geserveerd met maïs en zoete aardappel, maar daar zijn inmiddels allerlei variaties op ontstaan. In *ceviche mixto* bijvoorbeeld worden schelp- en schaaldieren toegevoegd.

Uit de Peruaanse selva (jungle) komt heerlijk fruit.

Camarones (garnalen), *calamares* (inktvis), *chorros* (mosselen) en ander zeebanket worden op heerlijke manieren bereid. Als u bij een gerecht *à la macho* ziet staan, wordt het geserveerd met een saus van schelp- en schaaldieren.

Een ander visgerecht is *escabeche de pescado*, gebakken vis die koud geserveerd wordt in een saus van uien, pepers en knoflook, gearneerd met olijven en hardgekookt ei. Een zeer gewaardeerde zeevis is *corvina* (ombervis); ook *chita*, een heerlijke witte vis, en *lenguado* (zeetong) zijn populair. Deze soorten worden vaak *a la plancha* (gegrild) of met één of meer sauzen opgediend.

In Cuzco en andere Andessteden staat vaak *trucha* (regenboogforel) op de kaart; de vis wordt gekweekt in de rivieren en meren in het hoog-

REIZEN DOOR PERU

Een gedetailleerde gids van het hele land, waarbij de belangrijkste bestemmingen met een cijfer (of letter) zijn aangegeven op de kaartjes (bijvoorbeeld **1**).

Palacio Torre Tagle, Lima.

Het uitstippelen van een reisroute door Peru lijkt geen eenvoudige klus: het land is veel groter en gevarieerder dan Nederland, en het Andesgebergte en het Amazonewoud zijn indrukwekkende barrières. Maar tochten die een halve eeuw geleden onmogelijk leken, zijn nu gewoon haalbaar. Alle grote steden zijn per vliegtuig bereikbaar, kleinere steden

en dorpen worden aangedaan door langeafstandsbussen en vrachtauto's. Bovendien vormt de guerrillabeweging Sendero Luminoso praktisch geen bedreiging meer en gelden de meeste gebieden inmiddels als veilig.

De meeste toeristen beginnen hun reis in Lima. Dit voormalige centrum van Spaans Zuid-Amerika kan bogen op prachtige koloniale bouwkunst en musea met kunstschaten uit het hele land. De Carretera Panamericana, de pan-Amerikaanse snelweg, volgt de hele kust. Ten noorden van Lima voert hij naar de oude Chimústad Chan Chan en ontspannen kuststeden zoals Trujillo, in zuidelijke richting gaat hij naar Nazca, waar een mysterieuze pre-Incacultuur reusachtige tekeningen in de vlakte heeft gekerfd.

In veertig minuten vliegt u van Lima naar Cuzco, in het hart van de Andes. Afgezien van de bezienswaardigheden die de Incahoofdstad zelf te bieden heeft, is het ook de uitvalsbasis voor de Urubambavallei en de beroemde vindplaats Machu Picchu. Het zuidelijke Arequipa, dat in de schaduw van de witgekapte Volcán Misti ligt, is een van de elegantste koloniale steden in Peru. Veel reizigers nemen in Cuzco of Arequipa het vliegtuig of de populaire trein naar Puno aan de oever van het Titicacameer, het hoogstgelegen bevaarbare meer ter wereld. Op de oevers en eilanden wonen fascinerende inheemse gemeenschappen, die nog net als vroeger met hun kano's van *totor*-riet het water op gaan.

Steeds meer toeristen brengen ook een bezoek aan het Amazonebekken, dat meer dan de helft van het Peruaanse landoppervlak in beslag neemt. In het noorden vormt de stad Iquitos de ideale uitvalsbasis voor tochten in het gebied. In het zuiden wacht het Parque Nacional del Manú, een van de meest ongerepte stukken regenwoud van heel Zuid-Amerika.

Mancora.

13.00 uur] uit 1605, heeft een opvallende bewerkte façade van oranjerode steen en een mooi, verguld altaar. Het interieur van deze jezuïetenkerk bevat veel houtsnijwerk en 17e-eeuwse religieuze schilderijen. Even verderop staat de **Santo Domingo** (Jirón 9 de Diciembre; mis ma.-za. 6.30-7.30 uur, zo. 7.00-8.00 uur), die een rijkelijk met bladgoud versierd altaar heeft. Het werkelijke belang van deze renaissancekerk zit echter in zijn historische rol: de klokken in de torens kondigden als eerste de onafhankelijkheid van Peru aan na de beslissende Slag bij Ayacucho. De **Iglesia de San Francisco de Paula** (Jirón Callao; mis dagelijks 7.00 uur, zo. 9.00 uur) kan bogen op de mooiste gesneden kansel van Ayacucho.

Hoewel de Spaanse koloniale architectuur de trots van Ayacucho is, was het ook voor veel precolumbiaanse beschavingen een belangrijke stad. Vijfhonderd jaar voor de Inca's heersten de Wari over het hoogland. Sporen van dit volk en van andere zijn te vinden in het **Museo Hipólito Unanue** (di.-zo. 9.00-17.00 uur), een onderdeel van het

Instituto Nacional de Cultura in Avenida Independencia. De collectie varieert van steensnijwerk uit 1500 v.Chr. en ceremoniële kommen van de Wari tot textiel van de Chancay en steenwerk en keramiek van de Inca's.

Ook andere musea zijn een bezoek waard. Het **Museo Joaquín López Antay** (Plaza Mayor de Huamanga; di.-za. 16.00-20.00 uur) in de koloniale Casona Chacón, nu een bank, bezit mooie lokale kunst en foto's van Ayacucho en omgeving. De nabijgelegen **Casona Jáuregui**, een prachtig geproportioneerd 17e-eeuws stadspaleisje, brengt tijdelijke exposities.

Het **Museo Mariscal Cáceres** (Jirón 28 de Julio; ma.-vr. 9.00-13.00 en 15.00-17.00 uur, za. 9.00-13.00 uur), dat gevestigd is in de sierlijke 17e-eeuwse Casona Vivanco, toont schilderijen en meubilair uit de koloniale tijd. Het museum is vernoemd naar Andrés Cáceres, een jongeman uit Ayacucho die snel carrière maakte nadat hij een legertje *campesinos* op de been had gebracht dat erin slaagde de Chileense troepen te weerstaan tijdens

Straatkunst van bloemblaadjes tijdens de Goede Week in Ayacucho.

De toren van de kathedraal van Ayacucho.

In het Peruaanse Amazonegebied zijn de rivieren de snelwegen en boten het vervoermiddel. Onderweg ervaart u het trage ritme van het leven in deze regio.

De boten op de waterwegen van het Amazonegebied variëren van *pequepeques* (kleine boomstamkano's met een buitenboordmotor) en *lanchas* (grotere vracht- en passagiersschepen) tot luxe toeristenboten met airconditioning en een cocktail bij zonsondergang. De boten en bootjes pendelen over de Ucayali, de Huallaga, de Marañón en de Amazone en vrijwel alle kleinere waterwegen daartussen.

Wie het trage tempo van het leven op en langs de rivier wil ervaren, koopt in Iquitos een hangmat (circa tien dollar) en een kaartje voor een *lancha*. De lokale bevolking reist op deze boten, met balen bananen en mango's, zakken maïs, koeien, varkens, kippen, honden en tamme apen. U kunt uw hangmat vastknopen op het gezamenlijke dek of op het hogere privédek, maar ook betalen voor een hut met een echt bed. In het laatste geval hebt u meer rust en ruimte en bovendien een veilige plek om uw bagage achter te laten. Als u een woordje Spaans spreekt, is het leuk om wat rond te hangen met de passagiers

De Calipso.

uit de streek, een praatje te maken, hapjes te delen en vriendschappen te sluiten.

Aan boord wordt drie keer per dag een maaltijd geserveerd. De kwaliteit van het eten is afhankelijk van het type boot en het dek dat u hebt gekozen. Op de betere boten is het eten op de privédekken goed: vlees met rijst of riviervis die bij een van de nederzettingen onderweg is gekocht. Probeer ook eens de vele soorten heerlijke tropische vruchten die door de dorpingen langs de rivier worden verkocht. Afhankelijk van de in en uit te laden vracht in de verschillende havens onderweg hebt u mogelijk tijd om even van boord te gaan en wat rond te wandelen.

De nachten op de rivier zijn magisch: de hangmatten wiegen zachtjes heen en weer terwijl de boot onder een met sterren bezaaide hemel in het oerwoud drijft. Sta vroeg op en u ziet de zon dwars door de ochtendnevel boven de Amazone opkomen. Wees overdag gespitst op rivierdolfijnen, die soms rond de boot komen spelen wanneer deze aanlegt bij een haven. Tijdens een bootreis op de rivier draait alles om het reizen zelf: ontspan, kijk om u heen en word deelgenoot van het leven hier. Met een beetje geluk bent u zelfs de enige toerist aan boord.

Kaartjes zijn te koop bij boekingskantoren in Iquitos, maar het is beter ze in de haven zelf te kopen, want dan ziet u met welke boot u reist. Er gaan dagelijks boten naar Pucallpa, een reis van vier tot zeven dagen, afhankelijk van het waterpeil en de tijd die het in- en uitladen van vracht in beslag neemt; de Henryboten zijn aanbevolen. Voor de drie- tot vierdaagse tocht naar Yurimaguas kunt u het beste de Eduardoboten nemen, met name *de Eduardo III*. De kaartjes voor deze dienst dient u bij het Eduardokantoor in de haven te reserveren. De reis naar het Braziliaanse Manaus neemt ongeveer tien dagen in beslag; bij Santa Rosa, aan de grens, moet u op een andere boot overstappen.

De boten vertrekken vanuit de Puerto Masusa aan Avenida La Marina, maar verwacht niet dat ze op tijd gaan. Voor luxe vijfsterrenboten kunt u terecht bij Aqua Expeditions (www.aquaexpeditions.com) of Amazon Cruises (www.amazoncruise.net). De prijs hangt af van de duur van de tocht en is gewoonlijk inclusief maaltijden, drankjes, excursies en vervoer van en naar het vliegveld van Iquitos.

CUZCO

De oude hoofdstad van de Inca's, een juweeltje van Inca- en koloniale bouwkunst dat op een hoogte van 3330 m prijkt, ligt op de reisroute van bijna elke toerist in Peru.

Inheemse verkopers spreken Spaans met toeristen en Quechua met elkaar. Katholieke nonnen wonen in de vroegere onderkomens van de uitverkoren vrouwen uit de Incatijd. Op Marcos Zapata's schilderij *Het Laatste Avondmaal* in de kathedraal eten Christus en zijn discipelen Andeskaas, hete pepers en geroosterde cavia. Kortom, in **Cuzco** ❶ lopen heden en verleden op een intrigerende wijze in elkaar over.

Toen Francisco Pizarro bijna vijf eeuwen geleden in de Incahoofdstad Cuzco aankwam, woonden er naar schatting 15.000 edelen, priesters en dienaars. Waar nu trein, vliegtuig en bus de dagelijkse verbindingen met de rest van het land verzorgen, onderhielden toen de *chasquis* (langeafstandslopers) het contact met de rest van Tahuantinsuyu, zoals het rijk destijds heette. De inwoners van het huidige Cuzco hebben geprobeerd het glorieuze verleden in herinnering te roepen door de straten hun oorspronkelijke Quechuanamen terug te geven en hun stad zelfs Qosqo te noemen, een uitspraak die dichter bij de originele Inca naam ligt.

Het centrum van de wereld

Qosqo betekent 'navel van de wereld': voor de Inca's was het de bron van alle leven. Het verhaal gaat dat de stad gesticht is door Manco Capac en zijn zuster en gemalin Mama Ocllo. Ze waren door de zonnegod Inti gezonden om een plek te zoeken waar ze hun gouden

staf moeiteloos in de vruchtbare grond konden steken. Dat werd Cuzco. Hier onderrichte Manco Capac de mannen in de landbouw en bracht Mama Ocllo de vrouwen de weefkunst bij.

Het rijk kreeg vorm tijdens de heerschappij van Inca Pachacutec, die een enorme expansie in gang zette, het Quechua als lingua franca oplegde, andere inheemse volken onderwierp en een staatsreligie instelde. Tijdens zijn bewind veranderde Cuzco, een stad van leem en stro, in de tweede helft van de 15e eeuw in een welvarende metropool

📍 Kaarten op blz. 256 en 270

Koloniaal straatje.

MACHU PICCHU

Machu Picchu, de pas in 1911 herontdekte Incastad in de bergen, is in alle opzichten adembenemend. U kunt de moeilijke route ernaartoe nemen -te voet over de Inca Trail - of het grootste stuk met de trein gaan.

De **Inca Trail** (drie tot vijf dagen) is een van de meest tot de verbeelding sprekende voetpaden in Zuid-Amerika. Uw avontuur begint met een treinreis van vier uur langs de Río Urubamba, door een dal dat de Inca's de Heilige Vallei noemden. U deelt de trein met talloze *campesinos*, die voor dag en dauw zijn opgestaan om hun koopwaar (inclusief dieren) naar de markt te brengen; soms lijkt u eerder in een veewagen dan in een passagierstrein te zitten.

Het voetpad begint in Qorihuayrachina bij **kilometermarkering 88**. Sinds enige tijd kunt u de Inca Trail alleen nog maar in georganiseerd verband lopen. U moet de tocht thuis al boeken; doe dit minstens zes maanden van tevoren. Wie zichzelf enkele dagen inspannend loopwerk wil besparen, kan uitstappen in Chalcabamba, bij **kilometermarkering 104**. Van daaruit is het nog maar 8 km naar de 'vergeten stad', maar u loopt zo wel een deel van het fascinerende landschap mis.

De eerste 11 km van het pad voert over licht glooiend terrein met stoffig struikgewas en her en der een hut. Spaar uw krachten, want het pad wordt al snel veel inspannender. De eerste hindernis is de **Warmiwañusqu-pas** (Pas van de Dode Vrouw) op 4000 m. De welhaast eindeloze klim naar het hoogste punt is uitdagend, maar als u de pas eenmaal bent overgestoken, ligt een uitgestrekt gebied met schitterende Inca ruïnes voor u open.

De kleine wachtpost **Runkuraqay**, die uitziet over de vallei en in de ochtend vaak in mist is gehuld, is uw eerste beloning. Iets verderop prijkt de grotere nederzetting **Sayajmarka** (Dominante Stad) op een rots. Het fraaie steenwerk waar de Inca's patent op hadden, is hier duidelijk te zien. Beneden in de vallei slingert een geplaveide hoofdweg uit de Incatijd. De stenen passen precies in elkaar. Het is een staaltje van wegenbouwkunst dat dikwijls wordt vergeleken met de oude Romeinse wegen in Europa - en terecht.

Kaart op blz. 282

Wandelaars op de Inca Trail.

PERU

REISINFORMATIE

VERVOER

Reizen naar Peru	302
Met het vliegtuig	302
Over land	302
Met de boot	302
Vervoer in Peru	302
Vanaf de luchthaven	302
Oriëntatie in Lima	303
Openbaar vervoer	303
Met de auto	304
Met het vliegtuig	304
Met de trein	304
Taxi's	305
Met de boot	305

PRAKTISCHE INFORMATIE

Accommodatie	306
Adressen	306
Alarmnummers	307
Alleenreizende vrouwen	307
Ambassades en consulaten	307
Buitenactiviteiten	307
Douanevoorschriften	308
Elektriciteit	308
Entreegeld	308
Etiquette	308
Feestdagen en festivals	308
Fotografie	309
Gehandicapte reizigers	310

Geldzaken	310
Gezondheid en medische zorg ..	311
Homoseksualiteit	312
Internet	312
Kaarten	312
Kinderen	313
Kleding	313
Klimaat	313
Maten en gewichten	314
Media	314
Officiële feestdagen	314
Openbare toiletten	314
Openingstijden	314
Post	314
Reisbudget	315
Religie	315
Studenten	315
Telecommunicatie	315
Tijdzone	315
Toeristische informatie	315
Veiligheid en criminaliteit	316
Websites	317
Winkelen	317
Zakenreizigers	317

TAAL

Algemeen	318
Het alfabet	318
Basiswoorden en -zinnen	318
Begroetingen	319

Dagen van de week	319
Geld	319
Getallen	319
Gezondheid	319
In het hotel	319
Kleuren	320
Maanden van het jaar	320
Noodgevallen	320
Onderweg	320
Seizoenen	320
Telefoneren	320
Tijdsaanduidingen	320
Toeristische attracties	321
Uit eten	321
Vervoer	322
Winkelen	323

LEZENSWAARD

Algemeen	324
Het Amazonegebied	324
Andere <i>Insight Guides</i>	325
Geschiedenis	325

Fotoverantwoording	326
Colofon	327
Index	328

VERVOER

REIZEN NAAR PERU

Met het vliegtuig

Het merendeel van de internationale vluchten komt aan op de luchthaven **Jorge Chávez** in Lima, de belangrijkste toegangspoort van Peru.

Vluchten vanuit Europa

KLM en Air France vliegen rechtstreeks vanaf Schiphol naar Lima (KLM ook vanuit Brussel). Vanuit Madrid zijn er directe vluchten met Iberia, British Airways, LATAM en Air Europa, en vanuit Parijs met Air France. Diverse vluchten vanuit andere Europese steden sluiten hierop aan. Andere vluchten maken een tussenstop in Brazilië, Chili of de VS.

Over land

Peru heeft grenzen met Chili, Bolivia, Colombia, Brazilië en Ecuador. De grensovergang met Chili bevindt zich aan de Peruaanse kant bij Tacna en aan de Chileense kant bij Arica. U kunt hier een taxi de grens over nemen. Tussen Lima, Quito, Santiago

Verkeerspolitie in Trujillo.

de Chile, São Paulo (via Iñapari) en Buenos Aires rijdt ook een aantal langeafstandsbusen. Bij dergelijke lange reizen zijn overnachtingen en maaltijden soms bij de prijs inbegrepen.

Vanuit Bolivia zijn er twee grensovergangen, bij Desaguadero en Kasani, voor reizigers vanuit respectievelijk La Paz en Copacabana. Ook vanuit Ecuador reist u eenvoudig naar Peru: neem een bus naar de grens bij Huaquillas en loop verder naar Tumbes. Daarvandaan rijden andere bussen. Als u gebruikmaakt van de *international service* waarvoor in Quito wordt geadverteerd, moet u bij de grens toch overstappen, tenzij u met busmaatschappij Ormeño reist (zie blz. 304). Deze optie is daarmee feitelijk duurder en minder aangenaam dan wanneer u in verschillende etappes reist. Minder gebruikte grensovergangen zijn die bij La Tina-Macará en bij La Balsa-Zumba. De enige grensovergang voor treinreizen is Arica-Tacna.

Met de boot

Er zijn maar weinig mensen die de boot nemen naar de haven van Cal-

lao bij Lima. In vergelijking met het vliegtuig zijn de beperkte bootdiensten duur en omslachtig. Vanuit het Boliviaanse Guaqui kunt u per boot over het Titicacameer de grens met Peru oversteken; u meer dan aan in Puno.

Vanuit Colombia (Leticia) of Brazilië (Tabatinga) kunt u over de Amazone naar Iquitos in Peru varen.

VERVOER IN PERU

Vanaf de luchthaven

De internationale luchthaven Jorge Chávez ligt op ca. 16 km van het centrum van Lima.

De betrouwbaarste busdienst van en naar de luchthaven is de **Airport Express** (tel. 511-4465539, www.airportexpresslima.com). Deze bus rijdt 365 dagen per jaar dagelijks elk half uur van 7.00-24.00 uur (tussen 12.00-18.00 uur elk uur) tussen de luchthaven en zeven haltes in Miraflores waar de meeste hotels zich bevinden. De bussen hebben verstelbare stoelen, gratis wifi, usb-poorten, toiletten en een grote bagageruimte (zonder bagagelimiet). Een retourtje kost ca. \$ 15; een enkele reis ca. \$ 8.

Er zijn diverse officiële taxidiensten (ook voor taxibusjes) op de luchthaven. Kijk voor een overzicht op www.airportexpresslima.com. Een goede optie is de pendeldienst van **Quickllama** (www.quickllama.com), die dag en nacht rijdt; zie de website voor meer informatie. Verder staan buiten de aankomsthal voorbij de slagboom tal van taxichauffeurs te wachten. Met hen moet u wel onderhandelen over de ritprijs. Ook kunt u voor vertrek een taxi reserveren (zie ook het kader 'Taxi's' op blz. 305). Voor een taxirit naar het centrum van Lima betaalt u ca. \$ 15-

PRAKTISCHE INFORMATIE

A

Accommodatie

Accommodatie in Peru kan zo luxueus of zo eenvoudig zijn als u maar wilt. Er is een breed uiteenlopend aanbod: van de chicste denkbare vijfsterrenhotels tot huizen van dorpsbewoners waar uw matras op de aarden vloer ligt. Daartussenin bevindt zich een ruime keuze aan accommodatie, van koloniale herenhuisen tot eenvoudige maar gastvrije jeugherbergen. Voor een langer verblijf zijn er in veel steden huurappartementen beschikbaar, en op het platteland vindt u hacienda's en lodges.

Hotelketens

Naast de gebruikelijke internationale hotelketens zijn er diverse Peruaanse ketens van kwaliteits-hotels. **Casa Andina** (www.casa-andina.com) biedt een aantal hotels in Lima, Cuzco, Arequipa en andere populaire bestemmingen. **Inkaterra** (www.inkaterra.com), dat sinds 1975 actief is, prijst zich aan als een van de eerste organisaties in het land die oog hadden voor duurzaam toerisme en de bescherming van het culturele erfgoed. Deze keten biedt luxe hotels in Cuzco en bij Machu Picchu, maar ook een lodge en een hacienda bij de Reserva Nacional Tambopata in het Amazonegebied. Ook de Spaanse keten **Rusticae** (www.rusticae.es) beschikt over diverse pittoreske, zeer aantrekkelijke hotels in Peru, onder meer in Lima, Cuzco, Arequipa en Máncora (ten noorden van Piura).

Faciliteiten

De meeste hotels in Peru zijn schoon, functioneel en gastvrij, en bieden vaak een verbazend goede prijs-kwaliteitverhouding. Met uit-

zondering van die in de meeste budgetopties hebben kamers veelal een eigen badkamer, comfortabele bedden en worden ze dagelijks schoon-gemaakt. Warm water is echter geen zekerheid (zelfs niet in het chiquero segment), dus het is altijd verstandig om vooraf even na te gaan of er dag en nacht warm water is.

In de meeste hotelkamers staan twee (of soms zelfs drie) bedden. Als u een tweepersoonsbed wenst, vraag dan naar een *cama matrimonial*. Een bekend probleem bij hotels in Peru is het lawaai op straat, dus zo nodig kunt u ook nog vragen naar *la habitación más tranquila* (de stilste kamer).

Bij de meeste hotels is het ontbijt bij de prijs inbegrepen. Veel hotels, vooral die in Cuzco en Lima, bieden een gratis shuttlebus naar de luchthaven en gratis internet. Het personeel geeft u doorgaans graag informatie over de omgeving en advies over excursies.

Duurdere hotels kennen meestal weinig problemen qua veiligheid; het is echter wel aan te raden om uw waardevolle spullen goed op te bergen, zo mogelijk in de hotelkluis.

Lodges en hacienda's

Tot de mooiste plekken om te overnachten in Peru behoren de hacienda's en lodges op het platteland, ver weg van de grote stad. Vaak kunt u er een verblijf combineren met bijvoorbeeld een trektocht of een paardrijtocht, en soms is de accommodatie gevestigd in de buurt van een warmwaterbron.

Lodges in het Peruaanse Amazonegebied kunnen variëren van bescheiden hutjes met hangmatten in plaats van bedden, tot luxe huysjes met alle gemakken van een chic hotel. Sommige hebben zelfs een eigen dierentuin of botanische tuin, of een loopbrug tussen de boomtoppen, vanwaar u vogels en

andere dieren in hun natuurlijke omgeving kunt observeren. De meeste lodges in het Amazonegebied zijn alleen per boot bereikbaar, dus het is aan te raden om niet al te veel bagage mee te nemen.

Jeugherbergen

In het budgetsegment bestaat er een netwerk van al dan niet zelfstandige jeugherbergen (*hostales*) in Lima, Cuzco, Arequipa, Iquitos, Ica en tal van andere grotere en kleinere steden. Vaak zijn deze jeugherbergen aangesloten bij *Hostelling International* (www.hihostels.com). Prijzen variëren van ca. \$ 5 per persoon voor een bed in een slaapzaal tot ca. \$ 45 voor een tweepersoonskamer in een jeugherberg in Cuzco.

Veel jeugherbergen bieden een eenvoudige, gemeenschappelijke keuken, waar gasten zelf kunnen koken. Doorgaans is er ook gratis wifi. Het Peruaanse kantoor van **Hostelling International** bevindt zich in Lima (Av. Casimiro Ulloa 328, Miraflores; tel. 01-4465488/2423068; www.limahostel.com.pe).

Kamperen

Kamperen is mogelijk in Peru, maar er zijn maar een paar officiële kampeerterreinen in het land. Het is echter ook toegestaan om een tent op te zetten op een openbaar strand of langs een trekroute; wel kunt u altijd het best eerst toestemming vragen. Diefstal is niet aan de orde van de dag maar komt wel voor, dus u kunt het best in een groter gezelschap reizen.

Adressen

De volgende woorden en afkortingen komen veel voor in Peruaanse adressen:

Av. (Avenida) = avenue, laan
Calle = straat
Crta (Carretera) = (grote) weg
Edificio = gebouw

TAAL

LLAMADA ASI POR HABERSE EXHIBIDO UNA PINTURA DE SUPPLICIO DE JUDIOS"

CASIMIRES

BARRINGTON

ALGEMEEN

Enige kennis van de Spaanse taal zal uw verblijf in Peru een stuk aangenamer maken. Het Spaans dat in Peru wordt gesproken, kent enkele lokale variaties ten opzichte van het *castellano* uit Spanje. Een veelgehoorde uitdrukking (die zich lastig laat vertalen) is *no más*. *Siga no más* betekent iets als 'doe maar /'ga maar door'. *Come no más* betekent 'Eet nu maar op' (anders wordt het koud/het is lekkerder dan je denkt, etc.).

Het Spaans in Peru wordt doorgaans vrij duidelijk uitgesproken. Wel zijn er kleine lokale verschillen tussen het Spaans dat men aan de kust spreekt en dat in de Andes of het Amazonegebied. In de Andes spreekt de inheemse bevolking Spaans, maar zijn ook woorden uit het Quechua [spreek uit: 'ketsjwa'] in de taal opgenomen: zo betekent *wambras* 'jongens' en *cuy* 'cavia'. Rond het Titicacameer wordt de inheemse taal Aymará gesproken.

De volgende woorden en zinnen helpen u alvast een eindje op weg bij het leren van de taal.

Uitspraak

Klinkers

a als in 'tas'
e als in 'bed'
i als in 'niet'
o als in 'vlot'
u als in 'roer'

Medeklinkers

Medeklinkers worden ongeveer net zo uitgesproken als in het Nederlands. Enkele bijzonderheden en uitzonderingen:

c klinkt als **k** als hij vóór een **a**, **o** of **u** komt, en als **s** vóór een **e** of **i** (niet als de 'slissende s' uit Spanje). *Censo* (als census) wordt dus uitgesproken als 'senso'.

g klinkt als in 'goal' als hij vóór een **a**, **o**, of **u** komt, en als een **zachte g** vóór een **e** of **i**. Een **g** vóór **ua** is vaak zacht of stom; *agua* klinkt als 'aoea', en *Guadalajara* als 'Oeadalagara'.

h is stom.

j klinkt als een **zachte g**.

ll klinkt als **j**.

ñ klinkt als **nj** in 'bonje'.

qu klinkt als **k** (dus niet als **kw**). ¿*Qué*

☉ Het alfabet

Het is aan te bevelen om de uitspraak van het Spaanse alfabet te leren. Leer vooral de spelling van uw eigen naam. Het Spaanse alfabet kent drie letters die niet in het Nederlands voorkomen: de 'ñ', de 'ch' en de 'll'.

a = a
b = *bé*
c = *sé*
ch = *tsjé*
d = *dé*
e = *é*
f = *effe*
g = *gé*
h = *atsjé*
i = *ie*
j = *gota*
k = *ka*
l = *elle*
ll = *ejje*
m = *emme*
n = *enne*
ñ = *enje*
o = *o*
p = *pé*
q = *koe*
r = *erre*
s = *esse*
t = *té*
u = *oe*
v = *oebé*
w = *oebé doble*
x = *ekkies*
y = *ie-griëga*
z = *zeta*

quiere Usted? wordt uitgesproken als 'ké kjerre oested?'

r is een **rollende r**.

x tussen klinkers wordt uitgesproken als een **zachte g**, bijvoorbeeld in *México de Oaxaca*.

y als alleenstaand woord (dat 'en' betekent) wordt als **ie** uitgesproken.

Nb: In het verleden werden de lettercombinaties **ch** en **ll** apart gealfabeteerd. Het kan daardoor voorkomen dat u in een ouder telefoonboek of woordenboek een naam of woord dat met **ch** begint, zult vinden na het laatste woord dat met een **c** begint, en een naam of woord dat met **ll** begint, na het laatste woord dat met een **l** begint.

BASISWOORDEN EN -ZINNEN

Ja Sí

Nee No

Dank u wel Gracias

Graag gedaan De nada

Oké Está bien

Alstublieft Por favor

Pardon (om aandacht te krijgen) ¡*Perdón!*; *Por favor!*

Pardon (om u bijvoorbeeld door een menigte te wringen) ¡*Permiso!*

Pardon (sorry) *Perdóneme*

Eén moment! ¡*Un momento!*

Kunt u me helpen? ¿*Me puede ayudar?*

Spreekt u Engels? ¿*Habla Inglés?*

Kunt u wat langzamer praten? *Habla más despacio, por favor*

Kunt u dat herhalen? ¿*Podría repetir-melo, por favor?*

Ik begrijp het (niet) (No) *entiendo*

Kunt u me dat woord in het boek aanwijzen? *Muéstreme la palabra en el libro*

Het spijt me *Lo siento/Perdone*

Ik weet het niet *No lo sé*

Geen probleem *No hay problema*

Waar is...? ¿*Dónde está...?*

Ik ben op zoek naar... *Estoy buscando...*